

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO

ZAKRES ROZSZERZONY – KLASA II LO

niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych

ROK SZKOLNY	2026/2027
KLASA	II LO zakres rozszerzony
PRZEDMIOT	Język polski
NAUCZYCIEL	Magdalena Żukowska-Bąk
PODRĘCZNIK	Ponad słowami 2, cz. 1 i 2, Nowa Era – zakres podstawowy i rozszerzony

1. ZAKRES WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Wymagania edukacyjne dla zakresu rozszerzonego obejmują cztery podstawowe obszary kształcenia:

- kształcenie literackie i kulturowe,
- kształcenie językowe,
- tworzenie wypowiedzi,
- samokształcenie.

Zakres rozszerzony zakłada pogłębione opanowanie wiadomości i umiejętności przewidzianych dla zakresu podstawowego oraz ich rozwijanie poprzez bardziej samodzielną analizę i interpretację tekstów, wykorzystywanie zróżnicowanych kontekstów, porównywanie utworów i zjawisk literackich, świadome posługiwanie się terminologią oraz tworzenie rozbudowanych wypowiedzi argumentacyjnych.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności koniecznych do realizacji programu w zakresie rozszerzonym;
- nie zna treści omawianych lektur i tekstów w stopniu pozwalającym na ich analizę;
- nie potrafi wskazać podstawowych cech romantyzmu i pozytywizmu ani powiązać tekstu z epoką;
- nie rozpoznaje podstawowych kategorii historycznoliterackich, gatunkowych i stylistycznych;
- nie podejmuje próby samodzielnej analizy ani interpretacji tekstu;
- nie potrafi sformułować spójnej wypowiedzi argumentacyjnej;
- nie wykorzystuje materiału literackiego jako uzasadnienia własnego stanowiska;
- nie wykonuje zadań wymagających porównania tekstów lub zastosowania kontekstu;
- popełnia liczne błędy językowe i kompozycyjne utrudniające zrozumienie wypowiedzi;
- nie spełnia wymagań koniecznych do uzyskania oceny dopuszczającej.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- opanował w niewielkim stopniu wiadomości i umiejętności przewidziane dla zakresu rozszerzonego;
- zna podstawowe fakty dotyczące romantyzmu i pozytywizmu oraz rozpoznaje najważniejsze idee epok;
- zna treść najważniejszych omawianych utworów, w tym tekstów przewidzianych do realizacji w zakresie rozszerzonym;
- przy pomocy nauczyciela określa temat, problematykę i podstawowy sens tekstu;
- rozpoznaje najważniejsze gatunki, konwencje i środki stylistyczne;
- potrafi wskazać pojedynczy kontekst historyczny, biograficzny lub kulturowy;
- podejmuje próbę porównania dwóch tekstów według wskazanego kryterium;
- formułuje prostą tezę lub stanowisko i podaje przykład z tekstu;
- przy wsparciu nauczyciela buduje prosty argument;

- korzysta ze wskazanych źródeł i podejmuje próbę selekcji informacji;
- podejmuje próbę wykonania zadań o charakterze interpretacyjnym i maturalnym.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- w zadowalającym stopniu opanował wiadomości i umiejętności wymagane w zakresie rozszerzonym;
- charakteryzuje romantyzm i pozytywizm, uwzględniając podstawowe idee filozoficzne, społeczne i artystyczne;
- zna omawiane teksty oraz potrafi przedstawić ich problematykę i miejsce w epoce;
- rozpoznaje i nazywa gatunki, konwencje literackie oraz najważniejsze środki artystyczne;
- analizuje podstawowe elementy struktury dzieła i określa ich funkcję;
- odczytuje sensy dosłowne i przenośne, dostrzega symbole oraz podstawową wieloznaczność utworu;
- wykorzystuje co najmniej jeden trafny kontekst w interpretacji;
- porównuje utwory lub ich fragmenty, wskazując istotne podobieństwa i różnice;
- formułuje wnioski wynikające z analizy tekstu;
- buduje wypowiedź argumentacyjną zawierającą tezę, argumenty, przykłady i wnioski;
- posługuje się podstawową terminologią historycznoliteracką i teoretycznoliteracką;
- wykonuje typowe zadania wymagające pracy z tekstem źródłowym, krytycznoliterackim lub filozoficznym.

OCENA Dобра

Uczeń:

- dobrze opanował wiadomości i umiejętności przewidziane w programie zakresu rozszerzonego;
- sprawnie charakteryzuje romantyzm i pozytywizm na tle przemian historycznych, filozoficznych i kulturowych;
- dobrze zna omawiane utwory i wykorzystuje znajomość całości dzieła w interpretacji fragmentów;
- samodzielnie rozpoznaje gatunki, konwencje, motywy i sposoby ich przekształcania;
- analizuje kompozycję, narrację, kreację bohatera, sytuację liryczną oraz funkcję środków językowych;
- dostrzega dialog tekstu z tradycją literacką i kulturową;
- wykorzystuje trafne konteksty historyczne, filozoficzne, biograficzne, społeczne lub artystyczne;
- porównuje teksty z różnych epok, wskazując sposoby podejmowania podobnych problemów;
- formułuje samodzielne i logiczne wnioski interpretacyjne;
- rozpoznaje zależności między formą utworu a jego znaczeniem;
- buduje rozbudowaną wypowiedź argumentacyjną z uporządkowaną argumentacją;
- sprawnie wykorzystuje terminologię literacką i językową;
- potrafi pracować z tekstem krytycznoliterackim, filozoficznym lub naukowym i wykorzystać go jako kontekst.

OCENA BARDZO Dобра

Uczeń:

- bardzo dobrze opanował wiadomości i umiejętności przewidziane dla zakresu rozszerzonego;
- swobodnie omawia zjawiska literackie romantyzmu i pozytywizmu, ujmując je problemowo i porównawczo;
- wnikliwie analizuje teksty literackie, uwzględniając ich warstwę językową, kompozycyjną, gatunkową i ideową;
- interpretuje teksty z uwzględnieniem wieloznaczności, symboliki, ironii, stylizacji i relacji intertekstualnych;
- samodzielnie dobiera i funkcjonalnie wykorzystuje różnorodne konteksty;
- porównuje sposoby funkcjonowania motywów, idei, bohaterów i konwencji w różnych tekstach i epokach;

- dostrzega związki literatury z filozofią, historią, sztuką i przemianami społecznymi;
- formułuje własną hipotezę interpretacyjną i konsekwentnie ją uzasadnia;
- postępuje się precyzyjną terminologią historycznoliteracką, teoretycznoliteracką i językoznawczą;
- analizuje stanowisko autora tekstu krytycznego lub eseistycznego i odnosi je do utworu literackiego;
- buduje dojrzałe wypowiedzi argumentacyjne o klarownej kompozycji, trafnej argumentacji i wysokiej poprawności językowej;
- samodzielnie syntetyzuje wiedzę z kilku tekstów lub źródeł.

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- w pełni i biegle opanował wiadomości i umiejętności przewidziane programem zakresu rozszerzonego;
- samodzielnie, wnikliwie i problemowo analizuje oraz interpretuje teksty o wysokim stopniu złożoności;
- dostrzega nieoczywiste związki między dziełami, epokami, ideami i różnymi dziedzinami kultury;
- funkcjonalnie wykorzystuje szeroki repertuar kontekstów i samodzielnie uzasadnia ich przydatność;
- rozpoznaje i interpretuje intertekstualność, aluzję literacką, stylizację, reinterpretację tradycji oraz dialog z kanonem;
- porównuje różne modele interpretacji i potrafi krytycznie odnieść się do cudzych odczytań;
- formułuje oryginalne, dobrze uzasadnione hipotezy i wnioski interpretacyjne;
- swobodnie postępuje się terminologią literaturoznawczą i językoznawczą;
- łączy wiedzę historycznoliteracką z samodzielną analizą tekstu, unikając odtwórczego referowania wiadomości;
- buduje dojrzałe, pogłębione wypowiedzi argumentacyjne, w których argumentacja jest hierarchiczna, spójna i funkcjonalna;
- samodzielnie wykorzystuje teksty krytyczne, filozoficzne, eseistyczne i naukowe w interpretacji;
- potrafi syntetyzować materiał z różnych źródeł oraz formułować własne problemy badawcze i interpretacyjne.

2. ZAKRES TREŚCI REALIZOWANYCH W KLASIE II – ZAKRES ROZSZERZONY

Zakres treści obejmuje wymagania właściwe dla zakresu podstawowego oraz ich pogłębienie zgodnie z programem nauczania i treściami przeznaczonymi dla zakresu rozszerzonego w podręczniku NOWE Ponad słowami 2.

ROMANTYZM – UJĘCIE ROZSZERZONE

- geneza romantyzmu europejskiego i polskiego oraz związki epoki z przemianami politycznymi, społecznymi i filozoficznymi;
- idee preromantyczne, irracjonalizm, indywidualizm, historyzm, ludowość, orientalizm, mistycyzm i mesjanizm;
- romantyczna koncepcja poznania, natury, artysty, poety i narodu;
- bohater romantyczny i jego przemiany: buntownik, kochanek, pielgrzym, spiskowiec, przywódca, poeta-prorok;
- prometeizm, mesjanizm, winkelriedyzm, tyrteizm i inne modele myślenia o wspólnocie oraz historii;
- dramat romantyczny, ballada, powieść poetycka, poemat dygresyjny, liryka romantyczna i ich cechy;
- synkretyzm rodzajowy i gatunkowy, fragmentaryczność, otwarta kompozycja, fantastyka, symbol i wizja;
- problematyka wolności, buntu, winy, cierpienia, odpowiedzialności, miłości, samotności, emigracji i pamięci;
- związki romantyzmu z filozofią, malarstwem, muzyką, folklorem i tradycją narodową;
- analiza tekstów obowiązkowych oraz dodatkowych tekstów przewidzianych dla zakresu rozszerzonego;
- porównywanie polskiego romantyzmu z wybranymi zjawiskami romantyzmu europejskiego;
- recepcja i reinterpretacja tradycji romantycznej w literaturze późniejszych epok.

POZYTYWIZM – UJĘCIE ROZSZERZONE

- pozytywizm jako odpowiedź na doświadczenie klęski powstania styczniowego i przemiany nowoczesnego społeczeństwa;
- filozoficzne podstawy pozytywizmu: scjentyzm, ewolucjonizm, utilitaryzm, organicyzm, determinizm;
- program polskiego pozytywizmu: praca organiczna, praca u podstaw, emancypacja kobiet, asymilacja mniejszości;
- realizm i naturalizm – założenia, podobieństwa, różnice oraz realizacje literackie;
- rozwój powieści realistycznej, noweli, publicystyki i prasy;
- problematyka społeczna: miasto, wieś, bieda, wykluczenie, awans społeczny, praca, pieniądz, nauka, edukacja;
- konflikt ideałów romantycznych z pozytywistycznym pragmatyzmem i jego literackie konsekwencje;
- kreacja bohatera w literaturze realistycznej i naturalistycznej;
- narracja, szczegół realistyczny, typizacja, indywidualizacja, ironia i mowa pozornie zależna;
- związki literatury z przemianami społecznymi, ekonomicznymi, naukowymi i obyczajowymi XIX wieku;
- analiza tekstów obowiązkowych oraz dodatkowych tekstów przewidzianych dla zakresu rozszerzonego;
- porównywanie realizmu polskiego i europejskiego oraz śledzenie przemian dziewiętnastowiecznych idei w późniejszej kulturze.

KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE – ROZSZERZENIE

- analizowanie tekstu z uwzględnieniem jego struktury, języka, kompozycji, gatunku, konwencji i sytuacji komunikacyjnej;
- rozpoznawanie i interpretowanie symbolu, alegorii, ironii, groteski, stylizacji, parodii, aluzji i innych zabiegów artystycznych;
- badanie relacji między narratorem, bohaterem, podmiotem mówiącym, adresatem i autorem wpisanym w tekst;
- rozpoznawanie intertekstualności oraz sposobów przekształcania motywów i wzorców kulturowych;
- porównywanie utworów pod względem problematyki, poetyki, wartościowania i sposobu konstruowania świata;
- wykorzystywanie wiedzy o prądach filozoficznych i estetycznych do interpretacji dzieła;
- analizowanie tekstów krytycznoliterackich, eseistycznych i filozoficznych jako kontekstów interpretacyjnych;
- formułowanie problemów interpretacyjnych oraz rozważanie alternatywnych odczytań tekstu;
- rozpoznawanie ciągłości i przemian tradycji literackiej między epokami;
- interpretowanie dzieł sztuki, filmu, teatru i innych tekstów kultury w powiązaniu z literaturą.

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE – ROZSZERZENIE

- analizowanie funkcji środków językowych w różnych typach wypowiedzi;
- rozpoznawanie stylu, stylizacji i zróżnicowania odmianowego polszczyzny;
- świadome wykorzystywanie wiedzy o leksyce, frazeologii, składni i pragmatyce językowej;
- rozpoznawanie mechanizmów perswazji, wartościowania i kreowania obrazu świata za pomocą języka;
- analizowanie relacji między formą językową a znaczeniem i funkcją wypowiedzi;
- stosowanie terminologii językoznawczej w samodzielnej analizie tekstu;
- przestrzeganie normy językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej w rozbudowanych wypowiedziach.

TWORZENIE WYPOWIEDZI – ROZSZERZENIE

- formułowanie problemu, tezy i hipotezy interpretacyjnej;
- budowanie wielostopniowej argumentacji opartej na analizie tekstów i funkcjonalnie dobranych kontekstach;
- porządkowanie argumentów według ich znaczenia i związku z problemem;

- wprowadzanie i interpretowanie przykładów literackich zamiast ich streszczania;
- porównywanie stanowisk i formułowanie wniosków syntetyzujących;
- pisanie rozbudowanych wypowiedzi argumentacyjnych zgodnie z wymaganiami egzaminacyjnymi;
- budowanie spójnych wypowiedzi ustnych o charakterze problemowym i interpretacyjnym;
- świadome posługiwanie się stylem adekwatnym do sytuacji, tematu i celu wypowiedzi.

SAMOKSZTAŁCENIE – ROZSZERZENIE

- samodzielne poszukiwanie materiałów interpretacyjnych i krytycznych;
- korzystanie z opracowań naukowych, słowników, encyklopedii, bibliotek cyfrowych i wiarygodnych źródeł internetowych;
- ocenianie wartości, rzetelności i przydatności źródła;
- sporządzanie notatek problemowych, porównawczych i syntetyzujących;
- przygotowywanie własnych zestawień motywów, kontekstów i pojęć;
- planowanie dłuższej pracy nad lekturą i wypowiedzią argumentacyjną;
- rozwijanie indywidualnych zainteresowań humanistycznych i czytelniczych.

3. SPOSOBY SPRAWDZANIA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI

3A. Sprawdziany

Obejmują określony dział, lekturę, epokę lub grupę zagadnień. W zakresie rozszerzonym mogą zawierać zadania interpretacyjne, porównawcze, problemowe oraz zadania wymagające wykorzystania kontekstu. Są zapowiadane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.

Ocena w formie stopnia 1-6 lub informacji zwrotnej.

3B. Kartkówki

Mogą być zapowiedziane lub niezapowiedziane. Obejmują materiał z ostatnich lekcji, bieżąco omawianej lektury, terminologię lub zagadnienia konieczne do dalszej pracy.

Ocena w formie stopnia 1-6 lub informacji zwrotnej.

3C. Odpowiedzi ustne

Mogą obejmować znajomość lektury, zagadnienia historycznoliterackie, analizę fragmentu, interpretację, porównanie tekstów lub samodzielną wypowiedź problemową.

Ocena w formie stopnia 1-6 lub informacji zwrotnej.

3D. Prace klasowe i dłuższe wypowiedzi pisemne

Sprawdzają umiejętność pogłębionej analizy, interpretacji i argumentacji. Mogą obejmować materiał z więcej niż jednego utworu lub epoki i wymagać funkcjonalnego wykorzystania kontekstów.

Ocena w formie stopnia 1-6 lub informacji zwrotnej.

3E. Znajomość lektur i tekstów

Znajomość omawianych utworów może być sprawdzana w formie kartkówki, testu, odpowiedzi ustnej, analizy fragmentu, zadań porównawczych lub wypowiedzi pisemnej.

Ocena w formie stopnia 1-6 lub informacji zwrotnej.

3F. Praca z tekstem krytycznym lub filozoficznym

Uczeń może otrzymywać zadania polegające na analizie stanowiska autora, wyodrębnianiu argumentów, porównaniu tekstu z dziełem literackim i wykorzystaniu go jako kontekstu.

Ocena w formie stopnia 1-6 lub informacji zwrotnej.

3G. Prezentacje, projekty i praca zespołowa

Oceniane mogą być poprawność merytoryczna, samodzielność, trafność doboru źródeł, sposób argumentacji i prezentacji oraz umiejętność współpracy.

Ocena w formie stopnia 1-6 lub informacji zwrotnej.

3H. Praca na lekcji i materiały

Sprawdzaniu mogą podlegać wykonywane zadania interpretacyjne, notatki problemowe, analizy porównawcze oraz przygotowanie materiałów potrzebnych do pracy. Podstawą oceny pozostaje poziom opanowania wymagań edukacyjnych.

Ocena w formie stopnia 1-6 lub informacji zwrotnej.

4. KRYTERIA OCENIANIA BIEŻĄCEGO

4A. Cel oceniania

- określenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności właściwych dla zakresu rozszerzonego;
- monitorowanie postępów ucznia;
- przekazanie informacji zwrotnej;
- wskazanie obszarów wymagających pogłębienia lub uzupełnienia;
- przygotowanie ucznia do samodzielnej analizy, interpretacji i argumentacji.

4B. Przeliczanie punktów na stopnie

W pracach punktowanych stosuje się następującą skalę:

Wynik procentowy	Ocena
0–29%	niedostateczny (1)
30–49%	dopuszczający (2)
50–69%	dostateczny (3)
70–84%	dobry (4)
85–97%	bardzo dobry (5)
98–100%	celujący (6)

W przypadku wypowiedzi pisemnych lub zadań ocenianych według szczegółowych kryteriów stosuje się kryteria właściwe dla danej formy pracy, w tym kryteria przygotowujące do egzaminu maturalnego w zakresie rozszerzonym.

4C. Ustalanie oceny śródrocznej i rocznej

- ocena wynika ze stopnia opanowania wymagań edukacyjnych i nie jest prostą średnią arytmetyczną ocen bieżących;
- szczególne znaczenie mają umiejętności analizy i interpretacji, argumentowania, pracy z lekturą, posługiwania się terminologią i wykorzystywania kontekstów;
- uwzględnia się różnorodne formy sprawdzania wiadomości i umiejętności;
- ocena z zakresu rozszerzonego odzwierciedla poziom wykonania zadań wymagających samodzielności, pogłębienia i syntezy wiedzy.

5. NIEOBECNOŚCI I UZUPEŁNIANIE BRAKÓW

1. W przypadku nieobecności uczeń ma obowiązek uzupełnić materiał realizowany podczas jego nieobecności w zakresie i terminie ustalonym z nauczycielem.
2. Uczeń nieobecny na obowiązkowej pracy pisemnej ustala z nauczycielem termin jej napisania.
3. Dłuższa usprawiedliwiona nieobecność ucznia jest uwzględniana przy ustalaniu terminu uzupełniania zaległości.

4. Uczeń powinien znać treść lektur i tekstów omawianych podczas jego nieobecności, chyba że indywidualne ustalenia z nauczycielem stanowią inaczej.

6. ZASADY PONOWNEGO USTALENIA OCENY

5. Uczeń ma prawo do poprawy otrzymanej oceny na zasadach ustalonych przez nauczyciela.
6. Poprawa powinna nastąpić w terminie do dwóch tygodni od przekazania uczniowi informacji o ocenie, chyba że nauczyciel ustali inny termin wynikający z uzasadnionych okoliczności.
7. Poprawa nie musi odbywać się w identycznej formie jak pierwotne sprawdzenie wiadomości, ale musi sprawdzać te same wiadomości i umiejętności.
8. Uczeń ma obowiązek uzupełnić ocenę niedostateczną z najważniejszych prac obejmujących większą partię materiału.
9. W przypadku stwierdzenia niesamodzielności pracy uczeń ma obowiązek ponownie wykazać się wymaganymi wiadomościami i umiejętnościami w formie ustalonej przez nauczyciela.
10. Proces poprawy oceny zostaje odnotowany w dzienniku elektronicznym zgodnie z zasadami obowiązującymi w szkole.

7. DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Wymagania edukacyjne oraz sposoby sprawdzania wiedzy i umiejętności są dostosowywane do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia zgodnie z obowiązującymi zaleceniami i dokumentacją.

- wydłużenie czasu pracy;
- podział poleceń na krótsze etapy;
- dodatkowe wyjaśnienie polecenia;
- stosowanie materiałów wizualnych i porządkujących;
- umożliwienie odpowiedzi w warunkach ograniczających stres i bodźce;
- zmianę formy sprawdzenia wiadomości, jeśli wynika to z zaleceń;
- uwzględnianie indywidualnych trudności ucznia podczas oceniania przy zachowaniu sprawdzania kluczowych wymagań programowych.

Dostosowanie warunków pracy nie oznacza rezygnacji z realizowania wymagań zakresu rozszerzonego, lecz umożliwia uczniowi wykazanie się wiedzą i umiejętnościami w sposób uwzględniający jego potrzeby.

8. WARUNKI I TRYB OTRZYMANIA ROCZNEJ OCENY KLASYFIKACYJNEJ

11. O przewidywanych ocenach rocznych uczniów oraz jego rodzice są informowani w terminie i formie określonych w statucie szkoły.
12. Informacja o przewidywanej ocenie przekazywana jest za pomocą dziennika elektronicznego lub w inny sposób obowiązujący w szkole.
13. Roczna ocena klasyfikacyjna ustalana jest na podstawie stopnia spełnienia przez ucznia wymagań edukacyjnych określonych dla zakresu rozszerzonego.
14. Ocena roczna uwzględnia osiągnięcia ucznia z całego roku szkolnego.
15. Ustalona roczna ocena klasyfikacyjna nie może być niższa od wcześniej przekazanej oceny przewidywanej.

9. WARUNKI UZYSKANIA OCENY WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA

Uczeń może ubiegać się o roczną ocenę klasyfikacyjną wyższą niż przewidywana zgodnie z zasadami określonymi w statucie szkoły. Zakres wiadomości i umiejętności wymaganych do uzyskania wyższej oceny wynika z niniejszych wymagań edukacyjnych.

Forma sprawdzenia wiadomości i umiejętności może obejmować:

- część pisemną;
- część ustną;

- pogłębioną analizę i interpretację tekstu;
- porównanie tekstów;
- wypowiedź argumentacyjną wymagającą wykorzystania kontekstów;
- sprawdzenie znajomości lektur, pojęć historycznoliterackich, teoretycznoliterackich i językowych właściwych dla zakresu rozszerzonego.

Uczeń otrzymuje wyższą roczną ocenę klasyfikacyjną, jeżeli wykaże, że spełnia wymagania edukacyjne przewidziane dla tej oceny.

Nauczyciel języka polskiego

Magdalena Żukowska-Bąk